

Załącznik do Uchwały Nr VI/56/2015

Rady Powiatu w Nowym Mieście Lubawskim

z dnia 26 marca 2015 r.

*Powiatowy Program Rozwoju Pieczy
Zastępczej*

na lata 2015-2017

Nowe Miasto Lubawskie 2015

Spis treści

Wstęp.....	3
Rodzinna i instytucjonalna piecza w powiecie nowomiejskim w latach 2012-2014.....	5
Sytuacja rodzin funkcjonujących na terenie poszczególnych gmin powiatu nowomiejskiego.....	15
Podsumowanie.....	17
Cel główny i cele szczegółowe.....	18
Harmonogram działań.....	20
Minitoring i ewaluacja	27

Wstęp

Rodzina stanowi wyjątkowe i niepowtarzalne środowisko, które najkorzystniej wpływa na fizyczny, psychiczny i społeczny rozwój dziecka, pod warunkiem jednak, że realizuje ona w sposób właściwy przypisane jej funkcje, zwłaszcza opiekuńczo-wychowawcze. Burzliwy okres transformacji ustrojowej przyniósł ze sobą nie tylko pozytywne skutki, ale też spowodował liczne zagrożenia i zaburzenia w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny. Wśród niekorzystnych zmian społecznych dotyczących życia rodzinnego wymienić można: rosnącą liczbę rozwodów, preferowanie przez młodych ludzi alternatywnych form życia rodzinnego, migracje zarobkowe rodziców i związaną z nimi problematykę eurosieroctwa, przemoc w rodzinie, alkoholizm, nowe rodzaje uzależnień, itp. Zmiany zachodzące w ostatnich latach mają wpływ na realizację podstawowych funkcji rodzicielskich oraz zaspokajanie potrzeb dziecka. Nie od dziś wiadomo, że dziecko powinno wychowywać się w atmosferze pełnej miłości, akceptacji, poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji. W przypadku pozbawienia go takiej możliwości ma ono prawo do szczególnej opieki i pomocy ze strony państwa. Obowiązujące regulacje prawne wykazują charakter prorodzinny, bowiem cały system opieki nad dzieckiem osamotnionym opiera się przede wszystkim na założeniu, iż w sytuacjach wymagających przejścia od rodziców biologicznych ich obowiązków, o wiele korzystniejsze są rozwiązania, które przypominają środowisko naturalne. Wśród szczególnie preferowanych form opieki rodzinnej nad dzieckiem osieroconym wymieniana jest (obok rodzin adopcyjnych) – rodzina zastępcza.

Gdy znajdą się już ludzie gotowi na zaopiekowanie się dzieckiem, odpowiedzialność za poprawę jego losu spada przede wszystkim na nich. Dziecko z bagażem trudnych doświadczeń, wyniesionych z domu rodzinnego, potrzebuje usłyszeć, że komuś na nim zależy, że ktoś będzie o nie dbał i traktował z szacunkiem. Co więcej potrzebuje kogoś kto przede wszystkim dokona wszelkich starań aby zaspokoić jego potrzeby.

Idea rodzicielstwa zastępczego rozwija się w Polsce powoli. Daleko nam jeszcze do takiego stanu, kiedy placówki wychowawczo-opiekuńcze zwane potocznie „domami dziecka” odejdą w zapomnienie i zostaną zastąpione przez zdecydowanie przyjaźniejsze dziecku formy pieczy zastępczej jak rodziny zastępcze. Założenie takiej rodziny to bardzo trudna i odpowiedzialna decyzja. Kandydaci na rodziców zastępczych muszą mieć w sobie ogromne pokłady miłości i cierpliwości, aby stworzyć dom, który jest marzeniem bardzo wielu opuszczonych, samotnych czy zaniedbanych dzieci. Niezbędna jest także znajomość polskiego ustawodawstwa, którego interpretacja jest jednym z zadań podjętych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w celu uczynienia systemu pieczy zastępczej bardziej przyjaznym i efektywnym dla opiekunów oraz dzieci w powiecie nowomiejskim.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej zwany dalej Programem, został sporządzony na podstawie założeń ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 180 pkt 1 przywołanej ustawy, do zadań własnych

powiatu należy opracowanie i realizacja 3 – letniego programu, dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej w tym określenie rocznego limitu zawodowych rodzin zastępczych.

Niniejszy dokument stanowi kontynuację realizacji zadań określonych ww. przepisem. Ponadto spójny jest z celem strategicznym nr 1 „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Nowomiejskiego na lata 2014-2020” tj. Wspieranie rodzin oraz zapewnienie opieki dzieci i młodzieży. W tym z celem operacyjnym nr 1 i 2.

**I. Rodzinna i instytucjonalna piecza w powiecie nowomiejskim w latach 2012-2014
(stan na 31 grudnia)**

Tabela nr 1. Liczba rodzin zastępczych w latach 2012-2014

Rok	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny dom dziecka (dalej: rddz)	Ogółem rodzin zastępczych
2012	29	16	0	45
2013	29	14	1	43 + 1 rddz
2014	24	16	1	40+1 rddz

Źródło: Dokumentacja Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim.

Liczba rodzin zastępczych w powiecie nowomiejskim minimalnie zmalała, najwięcej jest rodzin zastępczych spokrewnionych. Od lipca 2013 r. w naszym powiecie funkcjonuje rodzinny dom dziecka.

Tabela nr 2. Liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2012-2014 (stan na dzień 31 grudnia)

Rok	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych	Liczba dzieci w rodzinnym domu dziecka	Liczba dzieci ogółem
2012	40	26	0	66
2013	41	22	5	63 + 5 rddz
2014*	36 w tym 3 wychowanków pełnoletnich	25 w tym 2 wychowanków pełnoletnich	6	61 +6 rddz

Źródło: Dokumentacja Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim.

* stan na dzień 03.12.2014r.

Z przedstawionej informacji wynika, że w powiecie nowomiejskim najwięcej dzieci pozostaje w rodzinach zastępczych spokrewnionych. W okresie 3 lat realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej widoczny jest nieznaczny spadek liczby dzieci pozostających w rodzinach spokrewnionych.

Tabela nr 3. Liczba rodzin zastępczych w poszczególnych gminach w powiecie nowomiejskim w latach 2012- 2014

Rok	Gmina Miejska Nowe Miasto Lub.				Gmina Nowe Miasto Lub.					Gmina Kurzętnik				Gmina Grodziczno				Gmina Biskupiec			
	O*	RS*	RN*	L.dz.*	O*	RS*	RN*	Rddz*	L.dz.*	O*	RS*	RN*	L.dz.*	O*	RS*	RN*	L.dz.*	O*	RS*	RN*	L.dz.*
2012	9	8	1	13	13	8	5	-	17	10	4	6	18	7	4	3	9	6	5	1	9
2013	9	8	1	13	12	8	4	1	16 +5 rddz	11	5	6	20	7	4	3	9	4	4	-	5
2014**	9	6	3	15	11	7	4	1	15 +6 rddz	11	4	7	20	6	4	2	7	3	3	-	3

Źródło: Dokumentacja Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim

Z przedstawionej tabeli wynika, że najwięcej rodzin spokrewnionych jest w Gminie Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie oraz Gminie Nowe Miasto Lubawskie z siedzibą w Mszanowie, najmniej w Gminie Biskupiec. Na terenie Gminy Nowe Miasto Lubawskie z siedzibą w Mszanowie funkcjonuje rodzinny dom dziecka. Rodzin niezawodowych najwięcej jest w Gminie Kurzętnik, w ogóle nie ma w Gminie Biskupiec.

*Legenda:

O- ogółem rodzin zastępczych

RS- rodziny spokrewnione

RN – rodziny niezawodowe

Rddz – rodzinny dom dziecka

L. dz - liczba umieszczonych dzieci

** - stan na dzień 03.12.2014 r.

Tabela nr 4. Informacja o dzieciach z naszego powiatu przebywających w rodzinnej pieczy na terenie innych powiatów w latach 2012-2014

Rok	Liczba dzieci z powiatu nowomiejskiego przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w innych powiatach
2012	12
2013	13
2014*	10

Źródło: Dokumentacja Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim.

Legenda:

*Dane na dzień 02.12.2014 roku

Dzieci z naszego powiatu przebywają również w rodzinach zastępczych spokrewnionych i niezawodowych (ciocia, wujek) na terenie innych powiatów.

Tabela nr 5. Wiek dzieci pozostających w rodzinach zastępczych w powiecie nowomiejskim w latach 2013-2014 (dane dotyczą dzieci w całym roku kalendarzowym)

Wiek dzieci w latach	Rodziny spokrewnione		Rodziny niezawodowe		Rodzinny dom dziecka
	2012	2013	2012	2013	2013
do 3 lat	4	3	6	1	2
4-6	5	5	4	2	
7-13	21	20	11	13	2
14-17	6	9	3	6	1
18-24	3	3	2	1	
Rzazem	39	40	26	23	5

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Z powyższych danych możemy wywnioskować, że najwięcej dzieci w przedziale wiekowym 7-13 lat przebywa w rodzinach zastępczych spokrewnionych i niezawodowych. Mniejszy jest wskaźnik dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych do 3 lat.

Tabela nr 6. Podział rodzin zastępczych w powiecie nowomiejskim w latach 2012-2014 ze względu na liczbę przebywających dzieci

Liczba dzieci w rodzinie	Rodziny spokrewnione		Rodziny niezawodowe		Rodzinny dom dziecka
	2012	2013	2012	2013	2013
1 dziecko	19	17	10	13	-
2 dzieci	7	7	5	3	-
3 dzieci	2	3	1	1	-
4 dzieci i więcej			1	1	1

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Z przedstawionej tabeli wynika, że w powiecie nowomiejskim najwięcej jest rodzin zastępczych z jednym dzieckiem zarówno spokrewnionych jak i niezawodowych. W jednej rodzinie niezawo-

dowej przebywa 4 dzieci (rodzeństwo). Natomiast w rodzinnym domu dziecka przebywało 6 dzieci (rodzeństwo).

Tabela nr 7. Wiek rodziców zastępczych w powiecie nowomiejskim stan na dzień 02.12.2014.

Wiek rodziców zastępczych	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodzinny Dom Dziecka
do 21 lat	-	-	-
22-30 lat	1		-
31-40 lat	-	5	-
41-50 lat	3	7	
51-60 lat	8	1	1
61-70 lat	8	1	
powyżej 70 lat	1		

Źródło: Dokumentacja Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim (w tabeli nie ujęto rodzin zastępczych, w których przebywają pełnoletni wychowankowie)

Powyższe dane informują nas, że rodziny spokrewnione to osoby w przedziale wiekowym 51-60 lat oraz 61-70 lat, a więc osoby starsze. Zdecydowanie w młodszym wieku są rodziny zastępcze niezawodowe.

Tabela nr 8. Środki finansowe na realizację zadań w zakresie pieczy zastępczej w latach 2012-2014

Rok	Rodziny zastępcze	Usamodzielniani wychowankowie pieczy instytucjonalnej
2012	951 940,67 zł	56 290,34 zł
2013	948 617,50 zł	54 822,40 zł
2014	932 062,89 zł	+porozumienia 31 013,40 zł

Źródło: Dokumentacja Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim.

Tabela nr 9. Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej, rodzinnego domu dziecka oraz pełnienia funkcji rodziny pomocowej.

Formy promowania rodzicielstwa zastępczego	Liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny pomocowej	Liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej, rddz			Liczba rodzin, które otrzymały zaświadczenie kwalifikacyjne		
		2012	2013	2014	2012	2013*	2014
- informacja na stronie internetowej powiatu pt. „Jak zostać rodzicem zastępczym?”	0	3	3	1	0	1 + 1 rddz	0

- ogłoszenie w parafii podczas mszy św., - dystrybucja plakatów, ulotek w instytucjach, sklepach, zakładach usługowych , podczas festynów, pokazów							
--	--	--	--	--	--	--	--

*Legenda: 1 zaświadczenie kwalifikacyjne dla niezawodowej rodziny zastępczej, 1 zaświadczenie kwalifikacyjne do prowadzenia rodzinnego domu dziecka

W analizowanym okresie nie pozyskano rodziny do pełnienia funkcji rodziny pomocowej. Obserwujemy bardzo małe zainteresowanie rodzin pełnieniem funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej. W roku 2013 wydano tylko 1 zaświadczenie kwalifikacyjne dla niezawodowej rodziny zastępczej i 1 zaświadczenie kwalifikacyjne do prowadzenia rodzinnego domu dziecka. W analizowanym okresie rodzina zgłaszająca gotowość bycia rodziną zastępczą zawodową, prowadząca pogotowie nie ukończyła procesu diagnostyczno- konsultacyjnego.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określiła zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej. Na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej starosta wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (dalej: PCPR). Utworzono więc Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej i zatrudniono następujących pracowników: koordynatora zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej, młodszego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, psychologa i pedagoga na umowę zlecenie. Od 2012 roku praca z rodzinami zastępczymi przebiega w oparciu o ww. ustawę.

Tabela nr 10. Liczba posiedzeń zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej

Wiek omawianych dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba posiedzeń zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka...		
	2012	2013	2014
Dzieci poniżej 3 roku życia	5	6	7
Dzieci powyżej 3 roku życia	5	6	10
Razem	10	12	17

Źródło: Dokumentacja Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim.

Tabela nr 11. Liczba posiedzeń zespołów doraźnych dotyczących sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej

Liczba posiedzeń zespołów doraźnych w latach 2012-2014		
2012	2013	2014
4	7	12*

Źródło: Dokumentacja Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim.

*Legenda: stan na dzień 04.12.2014 r.

Z przedstawionej tabeli wynika, że liczba zespołów doraźnych wzrasta w związku z występującymi problemami w rodzinach zastępczych.

Tabela nr 12. Szkolenia rodzin zastępczych w powiecie nowomiejskim w latach 2012-2014

Rok	Tematyka szkoleń	Liczba uczestników
2012	<p>Rodziny niezawodowe</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Techniki pokonywania trudności szkolnych. Dziecko opóźnione intelektualnie w rodzinie zastępczej. 2. Jak rozwijać kompetencje wychowawcze w rodzinie zastępczej. <p>Rodziny spokrewnione „Szkola dla rodziców”</p> <p>Spotkanie integracyjne rodzin „Jak zajmować się sobą aby łatwiej zajmować się dziećmi – psychologiczne aspekty troski o siebie”</p>	<p>10</p> <p>5</p> <p>4</p> <p>12 rodzin objętych wsparciem koordynatora</p>
2013	<p>Rodziny niezawodowe i rodzinny dom dziecka</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Profilaktyka uzależnień i innych zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży. 2. Podstawy prawa rodzinnego i opiekuńczego w praktyce. 3. Zasady prawidłowego żywienia dzieci i młodzieży. 4. Przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego. <p>W ramach grupy wsparcia</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Integracja grupy. 2. Analiza aktualnych problemów w rodzinach zastępczych. 3. Praca z dzieckiem trudnym. 	<p>15</p> <p>15</p> <p>5</p> <p>5 osób</p> <p>6 osób</p>
2014	<p>Rodziny niezawodowe i rodzinny dom dziecka</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie rodzin zastępczych i osób prowadzących rodzinny dom dziecka w relacjach z rodzinami naturalnymi. 2. „Szkola dla rodzin” <p>Rodziny spokrewnione „Szkola dla rodzin”</p>	<p>7</p> <p>I spotkanie - 10 osób, II-9 1 osoba rddz I i II spotkanie</p> <p>1 spotkanie -11 osób, II – 8 osób</p>

Źródło: Dokumentacja Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim.

W powyższej tabeli wykazano tematykę szkoleń rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych, prowadzących rodzinny domu dziecka oraz liczbę uczestników szkoleń. Dobór tematyki wynikał ze zdiagnozowanych potrzeb.

Tabela nr 13. Kontynuowanie nauki przez usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej w latach 2012-2014

Poziom edukacji	Usamodzielniani wychowankowie rodzinnej pieczy zastępczej			Usamodzielniani wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Szkoła ponadgimnazjalna/ średnia	8	4	1	0	0	0
Szkoła ponadgimnazjalna/ Zasadnicza Szkoła Zawodowa	0	0	0	1	0	0
Szkoła wyższa	5	5	4	0	0	0
Ogółem	13	9	5	1	0	0

Źródło: Dokumentacja Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim.

W tabeli nr 13 przedstawiono poziomy edukacji usamodzielnianych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Wychowankowie rodzinnej pieczy zastępczej kontynuują naukę na poziomie średnim i wyższym. Sporadycznie wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej kontynuują naukę w szkole ponadgimnazjalnej.

Tabela nr 14. Instytucjonalna piecza zastępcza w powiecie nowomiejskim w latach 2012-2014

Placówka opiekuńczo-wychowawcza socjalizacyjna	2012		2013		2014	
	Liczba dzieci z powiatu nowo- miejskiego	Liczba dzieci z innych powiatów	Liczba dzieci z powiatu nowo- miejskiego	Liczba dzieci z innych powiatów	Liczba dzieci z powiatu no- womiejskiego	Liczba dzieci z innych po- wiatów
Dom Dziecka w Pacółtowie	24	11	20	16	20	22
R A Z E M	35		36		42	

Analiza pozyskanych danych wskazuje, że liczba umieszczonych dzieci w jedynej funkcjonującej na terenie powiatu nowomiejskiego placówce opiekuńczo -wychowawczej tj. Domu Dziecka w Pacółtowie z upływem lat wzrasta. Spośród wszystkich wychowanków niniejszej placówki przebywających w niej na przełomie lat 2012/2014 większość z nich pochodziła z obszaru powiatu nowomiejskiego.

Tabela nr 15. Wiek dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie nowomiejskim w latach 2012-2014

Wiek dzieci w Domu Dziecka w Pacóttowie w latach	2012		2013		2014		RAZEM
	Liczba dzieci z powiatu no- womiejskiego	Liczba dzieci z innych powia- tów	Liczba dzieci z powiatu no- womiejskiego	Liczba dzieci z innych powia- tów	Liczba dzieci z powiatu no- womiejskiego	Liczba dzieci z innych powia- tów	
do 4 r.ż.	-	-	-	1	-	1	2
5 – 6	-	1	-	1	-	1	3
7	-	-	-	1	-	1	2
8 – 10	1	1	1	1	-	4	8
11 – 13	5	3	3	2	2	4	19
14 – 18	14	3	12	7	12	10	58
powyżej 18 r.ż.	4	3	4	3	6	1	21

Powyższe zestawienie ilustruje liczbę dzieci przebywających w Domu Dziecka w Pacóttowie w poszczególnych latach z podziałem na ich wiek. Jak wynika ze zgromadzonych informacji w niniejszej placówce przebywało najwięcej dzieci w wieku 14-18 lat z czego zdecydowaną większość stanowią osoby pochodzące z terenu powiatu nowomiejskiego. Na przełomie lat 2012/2014 było ich 38. Następną grupę stanowią wychowankowie którzy ukończyli 18 lat i pozostali w placówce z tytułu kontynuacji nauki. W latach 2012, 2013 i 2014 było ich łącznie 21 w tym 14 z powiatu nowomiejskiego. Najmniej bo obecnie 1 dziecko przebywa w domu dziecka w wieku do 4 lat – jak wynika z informacji pozyskanych z ww. placówki przyczyną jego umieszczenia w niniejszym domu było nie rozdzielanie go ze starszym rodzeństwem które także w nim przebywa.

Warto zaznaczyć, że zgodnie z art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (z późn. zm.) umieszczenie min. w placówce opiekuńczo – wychowawczej dziecka poniżej 10 roku życia możliwe jest w szczególnych przypadkach takich jak umieszczenie w danej placówce także jego rodziców bądź rodzeństwa.

Tabela nr 16. Usamodzielnieni wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2012-2014

ROK	2012								2013								Na dzień 22.11.2014																
	Liczba wychowanków którzy opuścili placówkę		Liczba wychowanków którzy osiedlili się na terenie powiatu nowomiejskiego			Poziom wykształcenia			wiek			Liczba wychowanków którzy opuścili placówkę		Liczba wychowanków którzy osiedlili się na terenie powiatu nowomiejskiego			Poziom wykształcenia			wiek			Liczba wychowanków którzy opuścili placówkę		Liczba wychowanków którzy osiedlili się na terenie powiatu nowomiejskiego			Poziom wykształcenia			Wiek		
Wychowankowie	podstawowe	gimnazjalne	zawodowe	18 lat	19 lat	20 lat	17 lat	18 lat	19 lat	20 lat	podstawowe	gimnazjalne	zawodowe	18 lat	19 lat	20 lat	podstawowe	gimnazjalne	zawodowe	17 lat	18 lat	19 lat	20 lat										
Z powiatu nowomiejskiego	2	-	-	1	1	2	-	-	3	3	-	1	2	1	1	1	6	4	-	6	-	1	5										
Z innych powiatów	1	1	-	1	-	2	-	-	2	-	-	2	-	1	1	-	2	1	-	1	1	-	1	-	1								

Jak przedstawia tabela nr 16, według stanu na 22.11.2014r. Dom Dziecka w Pacóltowie opuściło w sumie 8 wychowanków w tym aż 6 pochodzących z terenu powiatu nowomiejskiego. Co więcej 4 z 6 wyżej wymienionych osiedliło się na obszarze z którego pochodziło, każdy z nich posiadał wówczas wykształcenie gimnazjalne, tylko 1 osoba opuszczając placówkę nie ukończyła 18 lat. Inaczej sytuacja przedstawiała się w latach poprzednich. W roku 2013 usamodzielniono się łącznie 5 osób z czego 3 pochodziło z obszaru powiatu nowomiejskiego, na nim także się osiedliło, 2 z nich uzyskało wykształcenie zawodowe, 1 gimnazjalne z kolei ich wiek był zróżnicowany w latach – 18, 19 i 20 lat. W 2012r. Dom Dziecka opuściło 2 pełnoletnich wychowanków z "naszego" terenu, w tym 1 z wykształceniem gimnazjalnym, 1 z zawodem - żaden z nich nie osiedlił się na obszarze powiatu.

II. Sytuacja rodzin funkcjonujących na terenie poszczególnych gmin powiatu nowomiejskiego.

W celu pozyskania informacji na temat funkcjonowania rodzin zamieszkujących na terenie powiatu nowomiejskiego pod kątem wypełniania przez nich funkcji opiekuńczo – wychowawczej względem swoich biologicznych dzieci, zwrócono się ze stosownym zapytaniem do przedstawicieli 5 gmin o udostępnienie owych danych.

Pozyskane informacje zawarte zostały w poniższych tabelach.

Tabela 17. Dane dotyczące rodzin nie wypełniających właściwie funkcji opiekuńczo – wychowawczej w stosunku do małoletnich dzieci w nich przebywających zagrożonych umieszczeniem ich w pieczy zastępczej (stan na dzień 31.10.2014).

Gmina	Liczba rodzin nie wypełniających właściwie funkcji opiekuńczo-wychowawczej	Liczba małoletnich dzieci przebywających w rodzinach nie wypełniających właściwie funkcji opiekuńczo-wychowawczej	Liczba rodzin nie wypełniających właściwie funkcji opiekuńczo-wychowawczej objętych wsparciem asystenta rodziny	Liczba rodzin nie wypełniających właściwie funkcji opiekuńczo-wychowawczej objętych nadzorem kuratora sądowego	Liczba rodzin nie wypełniających właściwie funkcji opiekuńczo-wychowawczej w których małoletnie dzieci objęte są nadzorem kuratora
Nowe Miasto Lub zs. w Mszanowie	40	123	40	10	2
Nowe Miasto Lubawskie	10	28	9	6	2
Biskupiec	24	62	14	18	10
Kurzętnik	1	1	1	0	0
Grodziczno	19	64	19	brak danych	brak danych
Łącznie	94	278	83	34	14

Źródło: Informacje przekazane z ośrodków pomocy społecznej terenu powiatu nowomiejskiego .

Przedstawione wyniki, jednoznacznie wskazują na funkcjonowanie na obszarze powiatu nowomiejskiego 94 rodzin, które nie wypełniają właściwie swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych w stosunku do dzieci które w nich przebywają a których łącznie jest aż 278.

Co więcej 34 rodziny objęte są nadzorem kuratora sądowego, ponadto kuratora “ma” prawie połowa pozostających w nich dzieci.

Należy zaznaczyć, że pozytywnym aspektem jest fakt, że spośród wskazanych rodzin 83 z nich ma wsparcie w formie asystenta rodzinnego.

Tabela 18. Dane rodzin których dzieci w wyniku nie wypełniania właściwie funkcji opiekuńczo – wychowawczej umieszczone zostały w pieczy zastępczej w latach 2012-2014 (stan na dzień 31.10.2014).

Gmina	Liczba rodzin biologicznych nie wypełniających właściwie funkcji opiekuńczo-wychowawczej których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej objętych wsparciem asystenta rodziny
Nowe Miasto Lub zs. w Mszanowie	9
Nowe Miasto Lubawskie	2
Biskupiec	2
Kurzętnik	0
Grodziczno	1
Łącznie	14

Źródło: Informacje przekazane z ośrodków pomocy społecznej terenu powiatu nowomiejskiego .

Jak wynika z powyższego zestawienia w okresie 2 ostatnich lat dzieci z 14 rodzin zamieszkujących na terenie powiatu nowomiejskiego umieszczone zostały w pieczy zastępczej w wyniku nie wypełniania właściwie funkcji opiekuńczo – wychowawczej przez swoich biologicznych rodziców.

Podsumowanie

Liczba rodzin zastępczych w powiecie nowomiejskim w latach 2012-2013 spada. Na dzień 2 grudnia 2014 roku było ogółem 40 rodzin zastępczych, w tym 24 rodziny spokrewnione, 16 niezawodowych i 1 rodzinny dom dziecka. Przebywa w nich 61 dzieci w tym 5 pełnoletnich, natomiast w rodzinnym domu dziecka przebywa 6 rodzeństwa z powiatu nidzickiego. W rodzinach zastępczych spokrewnionych i niezawodowych najwięcej dzieci jest w przedziale wiekowym 7-13 lat. Najliczniejsze są rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe z 1 dzieckiem. W jednej rodzinie niezawodowej przebywa 4 dzieci (rodzeństwo). Z 3 dzieci mamy trzy rodziny spokrewnione i 1 rodzinę niezawodową. Biorąc pod uwagę wiek to najwięcej jest rodzin spokrewnionych w wieku 50 i powyżej 70 lat, łącznie 17 rodzin. W młodszym wieku są osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej niezawodowej. Mimo prowadzonej corocznie kampanii promującej rodzicielstwo zastępcze obserwujemy brak kandydatów zgłaszających się do pełnienia takiej funkcji. Tylko w roku 2013 wydano 1 zaświadczenie kwalifikacyjne dla rodziny niezawodowej oraz 1 dla rodziny prowadzącej rodzinny dom dziecka. W analizowanym okresie wysokość środków finansowych na świadczenia dla rodzin zastępczych jest na zbliżonym poziomie. Od 2012 roku w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie funkcjonuje stanowisko ds. obsługi świadczeń natomiast pracę merytoryczną z rodzinami zastępczymi zajmują się pracownicy zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej. Dwa razy w roku odbywają się posiedzenia zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dla dzieci powyżej 3 roku życia, co 3 miesiące dla dzieci do 3 roku życia. W przypadku pojawiających się sytuacji problemowych w rodzinach zastępczych zwoływane są zespoły doraźne, których celem jest wypracowanie wraz z rodziną planu wsparcia. W analizowanym okresie liczba zespołów doraźnych wzrosła.

Rozpatrując kwestię funkcjonujących obecnie rodzin zastępczych i trudności wynikających z pozyskania kandydatów do ich pełnienia istotnym problemem zdaje się być bardzo duża liczba rodzin biologicznych nie wypełniających właściwie swojej roli. Jak wynika ze zgromadzonych danych na terenie 5 gmin powiatu nowomiejskiego owych rodzin jest 94 a w nich aż 278 małoletnich dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej. Jedynym pozytywnym aspektem ww. sytuacji jest fakt, że ośrodki pomocy społecznej wspierają aż 83 z nich poprzez zatrudnianie i przydzielanie im asystenta rodziny. Co istotne na przełomie lat 2012/2014, z 14 rodzin biologicznych odebrano dzieci i umieszczono w pieczy zastępczej. Należy zaznaczyć, że – co niepokojące powiat nowomiejski posiada bardzo małą liczbę rodzin zastępczych w których w sytuacji kryzysowej możnaby umieścić małoletnie dzieci, ponadto także i jedyna placówka opiekuńczo - wychowawcza nie posiada zabezpieczonych miejsc dla dzieci z terenu "naszego" powiatu.

Odnosząc się do usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej jednoznacznie stwierdzić można, że zarówno w Domu Dziecka w Pacółtowie jak i rodzinach zastępczych przebywają osoby które ukończyły 18 lat, niemniej jednak poziom ich wykształcenia diametralnie się różni. Jak wynika z posiadanych danych wychowankowie ww. placówki opuszczając ją posiadają wykształcenie gimnazjalne, sporadycznie zawodowe. Zdaniem przedstawicieli przedmiotowego Domu owa sytuacja spowodowana jest znacznymi deficytami małoletnich dzieci w niej umieszczanych, których mimo systematycznej pracy ich wychowawców trudno jest zmotywować

do nauki oraz zniwelować ich znaczne opóźnienia edukacyjne. Niemniej jednak należy zaznaczyć, że wychowankowie rodzin zastępczych niejednokrotnie w nich pozostając kontynuują naukę na poziomie szkoły średniej i wyższej.

Analiza danych pozyskanych do opracowania niniejszego programu wskazuje na potrzebę : pozyskiwania kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych – zawodowych i niezawodowych; wspieranie istniejących już rodzin zastępczych niezawodowych oraz spokrewnionycha także w przypadku tych drugich wzmacnianie ich kompetencji wychowawczych oraz wsparcie usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej. Ponadto zasadna jest standaryzacja istniejącej placówki opiekuńco – wychowawczej a także doskonalenie zawodowe kadry zatrudnionej w pieczy zastępczej zarówno rodzinnej i instytucjonalnej.

III. Cel główny i cele szczegółowe

Cel główny :

Tworzenie warunków do rozwoju systemu pieczy zastępczej ze szczególnym uwzględnieniem form rodzinnych.

Cel szczegółowy nr 1:

Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej w powiecie nowomiejskim.

Proponowane działania :

1. Kampanie promujące rodzicielstwo zastępcze.
2. Prowadzenie działalności diagnostyczno – konsultacyjno – kwalifikacyjnej kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej i prowadzących rodzinny dom dziecka.
3. Ustalenie rocznych limitów zawodowych rodzin zastępczych.

Wskaźniki :

1. Liczba i formy kampanii promujących rodzicielstwo zastępcze.
2. Liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej, prowadzących rodzinny dom dziecka w roku 2015, 2016, 2017.
3. Liczba kandydatów którzy zostali skierowani na szkolenia do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej, prowadzących rodzinny dom dziecka w roku 2015, 2016, 2017.
4. Liczba kandydatów którzy otrzymali kwalifikacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej i prowadzących rodzinny dom dziecka w latach 2015, 2016, 2017.
5. Liczba rodzin zastępczych zawodowych / prowadzących rodzinny dom dziecka w roku 2015, 2016 i 2017.

6. Liczba rodzin zastępczych niezawodowych w roku 2015, 2016, 2017.

Cel szczegółowy nr 2 :

Poprawa funkcjonowania rodzin zastępczych i rodzinnego domu dziecka oraz zapobieganie sytuacjom trudnym i kryzysowym w nich występujących.

Proponowane działania :

1. Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z obowiązującymi przepisami.
2. Organizowanie spotkań integracyjnych rodzin zastępczych (np. Dzień Rodzicielstwa Zastępczego).
3. Podnoszenie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych, prowadzących rodzinny dom dziecka poprzez szkolenia, warsztaty oraz wsparcie ze strony pedagoga i psychologa.
4. Pomoc rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinny dom dziecka w sytuacjach trudnych, konfliktowych.
5. Organizowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i prowadzących rodzinny dom dziecka.
6. Wspieranie rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinny dom dziecka poprzez rodzinę pomocową.
7. Wypłata świadczeń przewidzianych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
8. Pomoc rodzinom zastępczym w uzyskaniu specjalistycznej pomocy.

Wskaźniki :

1. Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2015,2016, 2017
2. Liczba rodzin zastępczych uczestniczących w spotkaniach integracyjnych w latach 2015,2016, 2017.
3. Liczba rodzin które uczestniczyły w szkoleniach / warsztatach oraz liczba rodzin korzystających ze wsparcia psychologa i pedagoga w latach 2015,2016, 2017
4. Liczba rodzin zastępczych / prowadzących rodzinny dom dziecka którym udzielono pomocy w sytuacjach trudnych/konfliktowych w latach 2015,2016, 2017.
5. Liczba rodzin spokrewnionych, niezawodowych, prowadzących rodzinny dom dziecka uczestniczących w grupach wsparcia w latach 2015,2016, 2017.
6. Liczba rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka objętych wsparciem rodziny pomocowej w latach 2015,2016, 2017.
7. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na wypłatę świadczeń na rodziny zastępcze w latach 2015,2016, 2017.
8. Liczba rodzin zastępczych korzystających z pomocy specjalistycznej w latach 2015,2016, 2017.

Cel szczegółowy nr 3:

Podniesienie standardu w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Proponowane działania :

1. Wyznaczenie kierunków działań placówki opiekuńczo – wychowawczej w dochodzeniu do standardów określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
2. Zapewnienie dzieciom całodobowej opieki i wychowania a także zaspokajanie niezbędnych ich potrzeb.
3. Współpraca z asystentami rodziny/pracownikami socjalnymi i innymi instytucjami w celu powrotu dziecka do rodzinnego domu lub zmiany formy pieczy zastępczej.

Wskaźniki :

1. Forma podjętych działań mających na celu dojście do standardu placówki opiekuńczo – wychowawczej zgodnie z ustawą.
2. Liczba dzieci którym zapewniono całodobową opiekę i wychowanie oraz niezbędne potrzeby.
3. Liczba dzieci które powróciły do rodzinnego domu oraz zmieniły formę pieczy zastępczej.

Cel szczegółowy nr 4:

Poprawa funkcjonowania społecznego i zawodowego osób opuszczających pieczę zastępczą.

Proponowane działania:

1. Wspieranie wychowanków pieczy zastępczej w uzyskaniu kwalifikacji zawodowych poprzez wypłacanie świadczeń na kontynuowanie nauki.
2. Wsparcie osób opuszczających pieczę zastępczą w podnoszeniu kompetencji społecznych.
3. Umożliwienie dostępu osobom opuszczającym pieczę do poradnictwa prawnego i psychologicznego funkcjonującego w strukturze PCPR.
4. Wsparcie rzeczowe i finansowe usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.

Wskaźniki :

1. Liczba wychowanków którym przyznano świadczenie na kontynuowanie nauki oraz wysokość środków przeznaczonych na wypłatę tych świadczeń w roku 2015, 2016, 2017.
2. Liczba osób którym umożliwiono podniesienie kompetencji społecznych.
3. Liczba informacji przekazanych wychowankom dot. funkcjonowania w strukturze PCPR poradnictwa specjalistycznego.
4. Liczba osób opuszczających pieczę zastępczą którym udzielono pomocy rzeczowej i finansowej oraz wysokość środków przeznaczonych na ww. wypłaty w poszczególnych latach 2015,2016,2017.

IV. Harmonogram działań

Cele szczegółowe, terminy, podmioty realizujące, współpracujące w realizacji, źródła finansowania

Cel główny: Tworzenie warunków do rozwoju systemu pieczy zastępczej ze szczególnym uwzględnieniem form rodzinnych.					
Cel szczegółowy nr 1: Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej w powiecie nowomiejskim.					
Proponowane działania	od kiedy	do kiedy	podmiot realizujący	współpracujące w realizacji	źródła finansowania
Proponowane działania:					
1.1 Kampanie promujące rodzicielstwo zastępcze.	2015	2017	PCPR – zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej	szkoły, parafie, lokalne media	środki ujęte w planie finansowym PCPR
1.2 Prowadzenie działalności diagnostyczno – konsultacyjno – kwalifikacyjnej kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezwodowej, zawodowej i prowadzących rodzinny dom dziecka.	2015	2017	PCPR – zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej	ośrodki adopcyjne, OPS, inne PCPR-y	środki ujęte w planie finansowym PCPR + środki pozyskane
1.3 Ustalenie rocznych limitów zawodowych rodzin zastępczych.	2015	2017	PCPR	-	środki ujęte w planie finansowym PCPR + środki pozyskane

Cel szczegółowy nr 2: Poprawa funkcjonowania rodzin zastępczych i rodzinnego domu dziecka oraz zapobieganie sytuacjom trudnym i kryzysowym w nich występujących.					
Proponowane działania	od kiedy	do kiedy	podmiot realizujący	współpracujące w realizacji	źródła finansowania
2.1 Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z obowiązującymi przepisami.	2015	2017	PCPR – zespół ds. .rodzinnej pieczy zastępczej	MPiPS	środki ujęte w planie finansowym PCPR + pozyskane z MPiPS
2.2 Organizowanie spotkań integracyjnych rodzin zastępczych (np. Dzień Rodzicielstwa Zastępczego).	2015	2017	PCPR – zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej	specjaliści	środki ujęte w planie finansowym PCPR
2.3 Podnoszenie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych, prowadzących rodzinny dom dziecka poprzez szkolenia, warsztaty oraz wsparcie ze strony pedagoga i psychologa.	2015	2017	PCPR – zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej	specjaliści	środki ujęte w planie finansowym PCPR + środki pozyskane
2.4 Pomoc rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinny dom dziecka w sytuacjach trudnych, konfliktowych.	2015	2017	PCPR – zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej	specjaliści	środki ujęte w planie finansowym PCPR + środki pozyskane

2.5 Organizowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i prowadzących rodzinny dom dziecka.	2015	2017	PCPR – zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej		środki ujęte w planie finansowym PCPR + środki pozyskane
2.6 Wspieranie rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinny dom dziecka poprzez rodzinę pomocową.	2015	2017	PCPR	inne PCPR-y	środki ujęte w planie finansowym PCPR
2.7 Wypłata świadczeń przewidzianych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.	2015	2017	PCPR	OPS	środki ujęte w planie finansowym PCPR i OPS
2.8 Pomoc rodzinom zastępczym w uzyskaniu specjalistycznej pomocy.	2015	2017	PCPR	poradnie specjalistyczne, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	

Cel szczegółowy nr 3: Podniesienie standardu w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Proponowane działania	od kiedy	do kiedy	podmiot realizujący	współpracujące w realizacji	źródła finansowania
3.1. Wyznaczenie kierunków	2015	2017	placówka opiekuńczo -	PCPR, Zarząd	budżet Powiatu

działań w dochodzeniu do standardów określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.			wychowawcza	Powiatu Nowomiejskiego	Nowomiejskiego
3.2. Zapewnienie dzieciom całodobowej opieki i wychowania a także zaspokajanie niezbędnych ich potrzeb.	2015	2017	placówka opiekuńczo - wychowawcza	fundacje, stowarzyszenia	środki ujęte w planie finansowym placówki opiekuńczo – wychowawczej (tj. Domu Dziecka w Pacóltowie) w ramach własnych zadań
3.3. Współpraca z asystentami rodziny/pracownikami socjalnymi i innymi instytucjami w celu powrotu dziecka do rodzinnego domu lub zmiany formy pieczy zastępczej.	2015	2017	placówka opiekuńczo - wychowawcza	OPS, Sąd	

Cel szczegółowy nr 4: Poprawa funkcjonowania społecznego i zawodowego osób opuszczających pieczę zastępczą.

Proponowane działania	od kiedy	do kiedy	podmiot realizujący	współpracujące w realizacji	źródła finansowania
4.1 Wspieranie wychowanków pieczy zastępczej w uzyskaniu kwalifikacji zawodowych poprzez wypłacanie świadczeń na kontynuowanie nauki.	2015	2017	placówka opiekuńczo-wychowawcza, rodziny zastępcze, PCPR	PUP, pracodawcy, szkoły	środki ujęte w planie finansowym PCPR środki ujęte w planie

4.2 Wsparcie opuszczających pieczę zastępczą w podnoszeniu kompetencji społecznych.	2015	2017	placówka opiekuńczo – wychowawcza, PCPR	PCPR, poradnictwo specjalistyczne	finansowym PCPR + środki pozyskane
4.3 Umożliwienie dostępu osobom opuszczającym pieczę zastępczą do poradnictwa prawnego i psychologicznego funkcjonującego w strukturze PCPR.	2015	2017	PCPR	Poradnictwo specjalistyczne funkcjonujące w strukturze PCPR	środki ujęte w planie finansowym PCPR + środki pozyskane
4.4 Wsparcie rzeczowe i finansowe usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.	2015	2017	PCPR	Inne PCPR-y w przypadku osiedlenia się na terenie innego powiatu	środki ujęte w planie finansowym PCPR

Limit zawodowych rodzin zastępczych w tym rodzinnych domów dziecka w powiecie nowomiejskim w latach 2015-2017

Rok kalendarzowy	2015	2016	2017
Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych, w tym rodzinnych domów dziecka	1	1	2

Program przygotowały :

Urszula Łydzińska – dyrektor PCPR

Ewelina Suszyńska – koordynator rodzinnej pieczy zastępczej

Małgorzata Wojnarowicz – dyrektor Domu Dziecka w Pacóttowie

Magdalena Sienkowska – psycholog

V. Monitoring i ewaluacja.

Monitoring prowadzony będzie na bieżąco, przez cały okres realizacji programu. Polegać będzie on na zbieraniu danych związanych z realizacją zaplanowanych działań, analizowaniu wskaźników w celu oceny czy zmierzamy do osiągnięcia założonych celów. Monitoring prowadzi będzie pracownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Ustala się następujące kryteria ewaluacji programu :

- skuteczność – ocena osiągnięcia celów programu (czy to, co osiągnięto jest tym, co planowano osiągnąć?)

Pytania kluczowe:

- czy program stwarza możliwość rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie nowomiejskim?

- czy planowane działania przynoszą oczekiwane rezultaty?

Ewaluacja przeprowadzona będzie na koniec realizacji programu. Wykorzystane będą informacje zawarte w monitoringu programu, dane statystyczne będące w posiadaniu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, informacje od adresatów, podmiotów współuczestniczących w realizacji programu oraz interesariuszy zewnętrznych.

Z przeprowadzonej ewaluacji sporządzony zostanie raport.